

Csend után

Babics Imre *Hármashatár-heg* című kötetéről

Babics Imre *Hármashatár-Heg* című kötete csak a megjelenése után egy évvel, idén került a kezembe. Elgondolkodtatott, a költő miért csak alkalmanként publikál idestova tizenöt éve, ezért izgalommal kezdtem olvasni a hosszú költői csend után napvilágra került verseket.

Három, látszólag teljesen különböző stílusban és formában írt ciklus. A kötet első, haikukból álló, *Napkelet* című versciklusa rövid, japános letisztultsággal tudósít a létezés változatlan, már-már aggasztóan változatlan helyzetéről, apró, mozzanatszerű képekben, látszólag jelentéktelen propozíciókban. Szinte csak vázaltszerű képekben felsejlő megállapítások, vers-vázak ezek, melyek mögött azonban ott rejtőzik valami sokkal mélyebb, valami nyughatatlan, vibráló tér, amit azonban nem tárnak fel, csupán felvillantanak az olvasónak.

A rövid, szinte bevezetőszerű haiku-ciklus után jönnek a nagyobb lélegzetvételű, főleg kötött formában írt versek a hosszabb *Életorom* című ciklusban, amelyekben már megjelenik az egyes első személyű lírai beszélő, aki egyszerre komolyan és iróniával tudósít saját helyzetéről a létezésben, rávilágítva annak a bizonyos, nagyon is emberi és nagyon is kortárs létezésnek számos hajmeresztő ellentmondására, visszásságára. A metafizikus versek mellett megjelennek transzcendenset szinte nélkülöző, már-már profánba átcsapó, személyes vallomásszerű versek is, pl. a *Kettős spirál* és az *Akna* című szonettkoszorú transzcendentális, metafizikus hangvételével éles ellentétbe állíthatóak a ciklus első és utolsó versei, melyek mindketten, egyfajta kört bezáró módon *Az utolsó vers* címet kapták, és az elgázolt kutyájáról és saját költői pályája esetleg folytatásáról meditáló lírai beszélő hangja nélkülöz szinte mindenfajta transzcendenst. A ciklus verseinek formai változatossága (hexameter, jambikus sorok, képv. kötetlen szabadvers, stb.) mellett lüktető és figyelemre méltó a képteremtés, a hangulatok megragadásának változatossága. A mély, elemi képeket mozgató és felvonultató, filozófiai magasságokba törő gondolati líra (*Búvárharang, Akna, Kísértethajó, Argónauta, stb.*) motívumvilágának örvénylése szembeállítható a helyenként már-már népdalszerű, főként természeti képekre épülő versek (*Diódal, Erdőkerülő, Holdlakók, stb.*) valamivel egyszerűbb

motívumvilágával, azonban a valamivel kevésbé bonyolult és kevésbé nagyobb ívű gondolati mélységekbe merülő versek is kétségtelenül magukkal sodornak.

A harmadik, *Daloskönyv* című ciklus, ahogyan a címe is sejteti, főként rövid, dalszerű verseket tartalmaz, és kisebb alciklusokra oszlik a *XX. század elejétől egészen i. sz. 3757-ig*. A kisebb alciklusok rövid versei, sanzonettjei nem viselnek külön-külön címeket, azonban ez talán nem is szükséges. A dalokban megszólaló lírai beszélő valószínűleg nagyrészt azonos a költővel magával, aki kendőzetlenül gyakorol erős kor- és társadalomkritikát, figyelmeztetve arra, hogy valami a mai világgal talán nagyon-nagyon nincs rendben. A dalok motívumvilága és gondolati mélysége változó, van a ciklusban olyan vers, mely letisztult szóhasználatával és tiszta formai egyszerűségével (pl. *Köd ül a tó vizén...*) szintén emlékeztethet a népdalokra és egyszerre talán József Attila költészetére is. Azonban a vers pusztán a forma és a tartalom összhangja folytán esztétikai értelemben mégis többé képes válni, mint esetlegesen éneklésre szánt dalszöveg, sanzonett, illeszkedve egy olyan versfolyam áramába, mely fokozatosan, a hatást egyre növelve tárja fel azokat a problémákat, melyeket saját korunkban élve talán észre se vennénk.

A kötet legeslegutolsó versében, az elképzelt időszámítás szerinti 3757-ben már minden eltűnt, talán már ember sincs a világon, ergo talán már semmi nem létezik, amiért egy költőnek még érdemes lenne küzdenie. Azonban mégis megjelenik valaki „időtlen lábnyoma”, mely ezúttal megőriztetik. Babics Imre azon klasszikus költői hagyományhoz nyúl vissza merészen és egyúttal hatékonyan, mely szerint ha már minden érték elvész, a szerelem, a másik ember iránt érzett szeretet és ennek kölcsönössége még mindig lehet mentsvár, akkor is, ha a világ az individuumok körül már teljesen összedőlt.

Babics Imre költészete kétségtelenül személyes és egyben képviseleti költészet, amelyet ma ugyan sok támadás ér az irodalomkritika részéről, azonban semmiképpen sem mondható el róla, hogy egy adott eszmeáramlatnak vagy politikai irányzatnak, akár pártnak az egyértelmű elkötelezettje lenne. Babics fel meri eleveníteni azt a klasszikus hagyományt is, mely szerint a költő vátesz, akinek dolga, hogy nehéz időkben figyelmeztesse az átlagembereket esetleges veszélyekre, hitetlen és nihilista időkben pedig hitet legyen képes adni nekik. Személyessége ellenére mégis egyetemes, nem pusztán politikai és nem pusztán lokális problémákra mutat rá, nem Magyarország, nem pusztán Európa vagy a nyugati világ verseinek helyszíne, hanem az egész kor, az egész emberiség élettere, melyen belül olyan visszásságok kelnek fokozatosan életre, melyeket még adott esetben letagadni is hajlamosak vagyunk. Babics arra a kortárs irodalom egy szegmensének szemében vett talán arcátlanságra ragadtatja magát, hogy költőként mer figyelmeztetni és mer olyan lírával előállni, amely

jelentését tekintve leplezetlen, nem csupán áttételes és rejtetten metaforikus módon tudósít egy-egy korhelyzetről és korproblémáról. Habár megemlítenéd és kétségtelen, hogy Babics egyes versinek motívumvilága kevésbé explicit, értelmezésük bonyolult gondolatokat kívánhat, ebből a szempontból valamennyire talán rokonítható Paul Celannal, a II. világháború utáni európai irodalom egyik legjelentősebb szerzőjével is, akinek hatása a háború utáni magyar irodalomra is vitathatatlan (elég csak megemlítenünk Pilinszkyt vagy Nemes Nagy Ágneszt, vagy még élő szerzőink között a még élő Lator Lászlót vagy Schein Gábort).

Főként kötött formában írt, habár változó gondolati mélységű és bonyolultságú, esztétikai értéküket tekintve azonban főként homogén versei alapján Babicsot talán nem túl nagy merészség neo-klasszicista költőnek nevezni, már amennyiben a sokszínű és az irodalomtudomány által sem egységes módon kategorizált kortárs magyar költészetben érdemes ilyesfajta kategóriák felállítása és szerzők ezekbe való beillesztése. A szerző lírájának képviselőség (ha képvisel bármit is, az valószínűleg csak a kritikus humanizmus lehet) azonban tagadhatatlan, ebből a szempontból viszont rokonítható más kortárs magyar költőkkel, pl. az erősen ironikus társadalomkritikus verseket is publikált Rónai-Balázs Zoltánnal (A Deorient Expressz c. kötet, Orpheusz, 2007), vagy a modern Odüsszeuszhoz is titulált, szociológiai tartalmú verseket és bennük helyenként erős kórkritikát is megfogalmazható Payer Imre költő-irodalomtudóssal.

Babics Imre legújabb kötetében látszólag három, első ránézésre teljesen eltérő költészetet szólaltat meg, formai és stilisztikai változatosságában a három versciklus elhatárolódik egymástól. Mégis, egymás mellé állítva a ciklusokat és végigolvasva őket, a három különböző költői hang illeszkedik ugyanannak a költészetnek az áramkörébe, ugyanabba a nagyívű irodalmi vállalkozásba, melyet Babics mondhatni sikerrel fejezett be. Tizennégy év verstermésének válogatása három, egymástól elhatárolódó, egymás hatását mégis fokozó, erősítő ciklusba rendezve modern váteszköltészetként tör meg valamiféle csendet a kortárs magyar költészetben, rávilágítva olyan problémákra, melyek sokak szerint jelen pillanatban nem a költészet hatáskörébe tartoznak, mív amennyiben a költészetnek létezik hatásköre, remélhetőleg *Hármashatár-heget* égetve a talán nem teljesen rendesen működő kor bőrébe.